

Δημοσθένης Λέντζης

Σύντομο βιογραφικό

Γεννήθηκε τον Ιανουάριο του 1978 στην Καβάλα, όπου ολοκλήρωσε την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το 1995 εισήχθη στο Τμήμα Νομικής του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, από το οποίο έλαβε πτυχίο (1999), μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης της κατεύθυνσης Διεθνών Σπουδών με κύριο επιστημονικό αντικείμενο το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2001) και διδακτορικό δίπλωμα (2008), όλα με βαθμό «άριστα». Η διδακτορική διατριβή του, με θέμα την αρχή της διαφάνειας στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκπονήθηκε υπό την επίβλεψη της καθηγήτριας Ευγενίας Σαχπεκίδου με υποτροφία του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών.

Στο παρελθόν, εργάσθηκε, μεταξύ άλλων, ως δικαστικός υπάλληλος (γραμματέας εδρών πολιτικής και ποινικής διαδικασίας) στο Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης (2002- 2005) και ως υπάλληλος διοικήσεως στη Γενική Διεύθυνση «Βιβλιοθήκη, Έρευνα και Τεκμηρίωση» του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο Λουξεμβούργο (2005- 2012).

Διορίσθηκε, κατόπιν εκλογής, λέκτορας (15.7.2013), επίκουρος καθηγητής (14.2.2018) και αναπληρωτής καθηγητής (15.3.2024) στη Νομική Σχολή του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Διδάσκει μαθήματα σχετικά με το θεσμικό και ουσιαστικό δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο, καθώς και σε εισερχόμενους φοιτητές του προγράμματος Erasmus+. Διδάσκει επίσης τακτικά στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο και στην Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργιών, ενώ έχει παραδώσει διαλέξεις σε πανεπιστήμια της Γαλλίας, της Κύπρου, του Λουξεμβούργου, της Τσεχίας, της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης και της Ουκρανίας.

Τα επιστημονικά του ενδιαφέροντα περιστρέφονται γύρω από α) το θεσμικό δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, β) ορισμένες πτυχές του ουσιαστικού δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, εμπορευμάτων και υπηρεσιών, άσυλο και μετανάστευση, αεροπορικές μεταφορές, περιβάλλον και ενέργεια) και γ) την προστασία των θεμελιωδών ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων με βάση την ΕΣΔΑ και τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, αντίστοιχα.

Είναι μέλος της Ελληνικής Ένωσης Ευρωπαϊκού Δικαίου, της Ένωσης Επιστημόνων Ευρωπαϊκών Σπουδών, του Ευρωπαϊκού Ακαδημαϊκού Δικτύου για τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη και τα Κοινωνικά Δικαιώματα, της συντακτικής επιτροπής των νομικών περιοδικών *Αρμενόπουλος* και *Ευρωπαϊκό Δίκαιο* και της επιστημονικής επιτροπής του νομικού περιοδικού *Επιθεώρησις Εργατικού Δικαίου*.

Γνωρίζει άριστα αγγλικά και γαλλικά.

Επιστημονικές δημοσιεύσεις

I. Μονογραφίες

1. *Η αμοιβαία εμπιστοσύνη ως θεμέλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Μια νομική θεώρηση*, Εκδόσεις Ευρασία, Αθήνα, 2023 (σσ. 256, ISBN 978-618-5798-09-3).

2. *Ελεύθερη κυκλοφορία ευρωπαίων πολιτών και εθνικά συμφέροντα κρατών-μελών: οι εύθραυστοι συμβιβασμοί της Οδηγίας 2004/38* (πρόλογος καθ. Παναγιώτη Ι. Κανελλόπουλου), Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα–Θεσσαλονίκη, 2017 (σσ. ΧVIII+208, ISBN 978-960-568-544-7).
3. *Δικαιώματα επιβατών αεροπορικών μεταφορών σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) 261/2004*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα–Θεσσαλονίκη, 2009 (σσ. ΧVI+144, ISBN 978-960-445-402-0).
4. *Η πρόσβαση στα έγγραφα των κοινοτικών οργάνων* (πρόλογος καθ. Ευγενίας Ρ. Σαχπεκίδου), Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα–Θεσσαλονίκη, 2008 (σσ. ΧΧVI+423, ISBN 978-960-445-319-1).

II. Άρθρα

1. [με την Έλλη Τσιτσιπά] «Για την τιμή του κράτους δικαίου: Μια πρώτη αποτίμηση των κανόνων για την προστασία του προϋπολογισμού της Ένωσης σε περίπτωση παραβιάσεων των αρχών του κράτους δικαίου», *Αρμενόπουλος 77* (2023), σσ. 609-616.
2. «Το νομικό πλαίσιο για τη χρήση σκύλων-οδηγών τυφλών στην Ελλάδα», σε Π. Στάγκος – Ν. Τολιόπουλος (επιμ.), *Τα δικαιώματα των ανθρώπων με αναπηρία, σε νομική και κοινωνική συζήτηση*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2022, σσ. 36-41.
3. [με την Αντιγόνη-Αικατερίνη Τσάκωνα] «Το νέο ευρωπαϊκό νομοθέτημα για το κλίμα: Πλαίσιο υιοθέτησης και κυριότερες ρυθμίσεις», *Περιβάλλον και Δίκαιο 26* (2022), σσ. 10-16.
4. «Les droits fondamentaux, frein ou moteur de l'harmonisation et de la reconnaissance mutuelle?», σε J. Andriansimbazonina (dir.), *Droits fondamentaux et intégration européenne. Bilan et perspectives de l'Union européenne*, Mare & Martin, Paris, 2021, pp. 225-239.
5. Συμπεράσματα συνεδρίου «Η προστασία των κοινωνικών δικαιωμάτων στην Ευρώπη και τον σύγχρονο κόσμο», *Επιθεώρησις Εργατικού Δικαίου 79* (2020), σσ. 1357-1360.
6. «Η εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης στην υφαλοκρηπίδα και την ΑΟΖ των κρατών-μελών», *Ευρωπαϊκό Δίκαιο 2* (2020), σσ. 124-136.
7. Ερμηνεία των άρθρων 5, 10, 11, 15, 21, 37, 41, 42 και 46 ΧΘΔΕΕ, σε Ε. Σαχπεκίδου – Χ. Ταγαράς (επιμ.), *Κατ' άρθρο ερμηνεία του Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2020, σσ. 67-70, 133-152, 175-182, 254-265, 408-411, 427-450 και 468-472.
8. «Revisiting the basics of EU data protection law: On the material and territorial scope of the GDPR», σε M. Tzanou (ed.), *Personal data protection and legal Developments in the European Union*, IGI Global, Hershey PA, 2020, pp. 19-33.
9. Ερμηνεία των άρθρων 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214 και 345 ΣΛΕΕ και του άρθρου 17 ΧΘΔΕΕ, σε Β. Σκουρής (επιμ.), *Συνθήκη της Λισσαβώνας: Ερμηνεία κατ' άρθρο*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα–Θεσσαλονίκη, 2020, σσ. 1578-1598, 2021-2023 και 2176-2179.
10. «Η εφαρμογή των ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ από την Ευρωπαϊκή Ένωση: Η απόφαση *Kadi* και η κληρονομιά της», *Pro Justitia 2* (2019), σσ. 81-91 (προδημοσίευση από *Σύμμεικτα προς τιμήν Κώστα Γ. Μαυριά*, τόμος II, Π. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα, 2022, σ. 935-946).

11. «Δοκιμάζοντας τις αντοχές της συμμετοχικής δημοκρατίας: Η Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Πολιτών ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης», *Το Σύνταγμα* 1/2018, σσ. 205-227 (προδημοσίευση από *Τιμητικός Τόμος για την Καθηγήτρια Ζωή Παπασιώπη-Πασιά*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα–Θεσσαλονίκη, 2020, σσ. 241-255).
12. [με τη Δήμητρα Γαμπά] «Crafting constitutional identity in the era of migration and financial crises – The case of Greece», *German Law Journal* 18 (2017), pp. 1683-1701.
13. «Οι πολλαπλές διακρίσεις στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: status quo και προοπτικές μεταβολής του», *Εφαρμογές Δημοσίου Δικαίου* 30 (2017), σσ. 123-129 (προδημοσίευση από Δ. Γούλας – Σ. Κοφίνης (επιμ.), *Η απαγόρευση των διακρίσεων στην πράξη*, Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Θεσσαλονίκη, 2018, σσ. 53-66).
14. «Για τον (μη) έλεγχο των μέτρων αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης», *Επιθεώρηση Εργατικού Δικαίου* 76 (2017), σσ. 373-384.
15. «Οι περιορισμοί του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής πολιτών ΕΕ για λόγους δημόσιας τάξης και δημόσιας ασφάλειας», *Επιθεώρηση Μεταναστευτικού Δικαίου* 6 (2015), σσ. 10-16.
16. «Η έννοια της οικογένειας στο πλαίσιο της οδηγίας 2004/38/ΕΚ για την ελεύθερη κυκλοφορία και διαμονή των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης», *Αρμενόπουλος* 68 (2014), σσ. 1492-1500 (προδημοσίευση από *Τιμητικός Τόμος για την Καθηγήτρια Έφη Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα–Θεσσαλονίκη, 2015, σσ. 247-256).
17. «Η νομολογιακή περιστολή του δικαιώματος πρόσβασης του κοινού στα σχετικά με υποθέσεις ανταγωνισμού έγγραφα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής», *Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου* 34 (2014), σσ. 141-146 (προδημοσίευση από *Τιμητικός Τόμος για τον Καθηγητή Παναγιώτη Ι. Κανελλόπουλο*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα–Θεσσαλονίκη, 2015, σσ. 391-402).
18. «[Report for] Greece», σε U. Neergaard et al. (eds.), *Union citizenship: development, impact and challenges*, The XXVI FIDE Congress Publications, vol. 2, Djøf Publishing, Copenhagen, 2014, pp. 587-602.
19. «Η διερεύνηση αεροπορικών ατυχημάτων υπό το πρίσμα της ΕΣΔΑ: σκέψεις με αφορμή την υπόθεση Παπαπέτρου και λοιποί κ. Ελλάδος», *Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου* 32 (2012), σσ. 161-168.
20. «Accès aux documents des institutions de l'Union européenne et protection des données personnelles: l'affaire The Bavarian Lager Co. Ltd c. Commission européenne», *Annuaire international des Droits de l'homme* 6 (2011), pp. 767-780.
21. «Καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω θρησκείας στην εργασία: η κοινοτική διάσταση», *Επιθεώρησις Εργατικού Δικαίου* 69 (2010), σσ. 337-349 (προδημοσίευση από Α. Μανιτάκης – Β. Κούρτης (επιμ.), *Αφιέρωμα μνήμης στη Γιώτα Κραβαρίτου*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα–Θεσσαλονίκη, 2011, σσ. 127-143).*
22. «Δευτερεύουσες υποχρεώσεις των κρατών-μελών διαρκούς της προθεσμίας για τη μεταφορά οδηγίας στο εθνικό δίκαιο», *Αρμενόπουλος* 62 (2008), σσ. 1633-1649.

* Επικαιροποιημένη εκδοχή της μελέτης αυτής δημοσιεύθηκε σε Κ. Παπαγεωργίου (επιμ.), *Δίκαιο και θρησκεία: Ελλάδα – Ευρώπη*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2020, σσ. 91-111.

23. «Στη ζώνη του λυκόφωτος: η ρύθμιση του εμπορίου αμυντικών εξοπλισμών μεταξύ εθνικής και κοινοτικής αρμοδιότητας», *Ελληνική Δικαιοσύνη* 49 (2008), σσ. 1322-1338.
24. «Ο έλεγχος από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων των πράξεων και παραλείψεων του Ευρωπαϊού Διαμεσολαβητή», *Επιστημονική Επετηρίδα Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης* 24 (2003), σσ. 267-281.
25. «Η ενσωμάτωση του κεκτημένου του Σένγκεν στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: μια πρώτη αποτίμηση», *Επιστημονική Επετηρίδα Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης* 23 (2002), σσ. 101-118.
26. «Η οδηγία 89/48/ΕΟΚ για την αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων και η προσπάθεια καταστρατήγησης της απαγόρευσης ίδρυσης ιδιωτικών πανεπιστημίων», *Επιστημονική Επετηρίδα Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης* 22 (2001), σσ. 169-186.

III. Παρατηρήσεις σε δικαστικές αποφάσεις

1. Ευθύνη κράτους-μέλους λόγω κατάφορης παραβίασης του δικαιού της Ένωσης από εθνικό δικαστήριο δικάζον σε τελευταίο βαθμό (σχόλιο στην Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών 3741/2023), υπό δημοσίευση σε *Ευρωπαϊκό Δίκαιο* 6 (2024).
2. Η απεργία ως έκτακτη περίπτωση και τα δικαιώματα επιβατών αεροπορικών μεταφορών (σχόλιο στη ΔΕΕ 23.3.2021, C-28/20 Airhelp), *Επιθεώρησης Εργατικού Δικαίου* 80 (2021), σσ. 831-836.
3. Και πάλι για τη νομική φύση του Eurogroup (σχόλιο στη ΔΕΕ 16.12.2020, C-597/18 Ρ Συμβούλιο κ. Κ. Chrysostomides & Co. και λοιπών), *Θεωρία & Πράξη Διοικητικού Δικαίου* 14 (2021), σσ. 1076-1080.
4. Απειλή για τη δημόσια τάξη: Αυστηρότεροι όροι για τους πολίτες τρίτων κρατών (σχόλιο στη ΔΕΕ 12.12.2019, C-380/18 E.P.), *Αρμενόπουλος* 74 (2020), σσ. 730-733.
5. [με τη Δήμητρα Γαμπά] Το ΔΕΕ ως προστάτης των κοινών ευρωπαϊκών αξιών: Η υπόθεση της ανεξαρτησίας του ανώτατου δικαστηρίου της Πολωνίας (σχόλιο στη ΔΕΕ 24.6.2019, C-619/15 Επιτροπή κ. Πολωνίας), *Θεωρία & Πράξη Διοικητικού Δικαίου* 12 (2019), σσ. 1056-1064.
6. Μια χαμένη ευκαιρία για την ερμηνεία της Οδηγίας 93/13 περί καταχρηστικών ρητρών στις καταναλωτικές συμβάσεις (σχόλιο στη ΔΕΕ 23.5.2019, C-105/19 Τράπεζα Πειραιώς), *Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου* 25 (2019), σσ. 391-396.
7. Απώλεια της ιθαγένειας της Ένωσης και συνέπειές της (σχόλιο στη ΔΕΕ 12.3.2019, C-221/17 Tjebbes κ.λπ.), *Ευρωπαϊκό Δίκαιο* 1 (2019), σσ. 309-313.
8. Πολιτικός λόγος πέραν της πολιτικής ορθότητας και ελευθερία της έκφρασης: Το ΕΔΔΑ πυξίδα για το ΓΔΕΕ (σχόλιο στις ΓΔΕΕ 31.5.2018, T-770/16 Korwin-Mikke κ. Κοινοβουλίου, και ΓΔΕΕ 31.5.2018, T-352/17 Korwin-Mikke κ. Κοινοβουλίου), *Θεωρία & Πράξη Διοικητικού Δικαίου* 12 (2019), σσ. 660-664.
9. Η καταχρηστική σύναψη συμβάσεων ορισμένου χρόνου στον δημόσιο τομέα και πάλι ενώπιον του Δ.Ε.Ε. (σημείωμα στη Μονομελούς Πρωτοδικείου Λασιθίου 472/2018), *Επιθεώρηση Εργατικού Δικαίου* 77 (2018), σσ. 1205-1206.
10. Διεθνής δικαιοδοσία επί αξιώσεων που απορρέουν από τον Καν. 261/2004/ΕΚ (σχόλιο στη ΔΕΕ 7.3.2018, C-274/16, C-447/16 και C-448/16 flightright), *Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου* 38 (2018), σσ. 279-283.

11. Περί της νομιμότητας των μισθολογικών διακρίσεων σε βάρος των εργαζομένων ορισμένου χρόνου (σχόλιο στην ΑΠ 373/2018), *Επιθεώρηση Εργατικού Δικαίου* 77 (2018), σσ. 412-419.
12. Έκταση της υποχρέωσης αιτιολόγησης άρνησης καταχώρισης ΕΠΠ με αντικείμενο τη διαγραφή δημόσιου χρέους (σχόλιο στη ΔΕΕ 12.9.2017, C-589/15 P Αναγνωστάκης κ. Επιτροπής), *Θεωρία & Πράξη Διοικητικού Δικαίου* 10 (2017), σσ. 1252-1255.
13. Μεγάλη καθυστέρηση της πτήσης εξαιτίας πρόσκρουσης πτηνού στο αεροσκάφος και δικαίωμα αποζημίωσης των επιβατών (σχόλιο στη ΔΕΕ 4.5.2017, C-315/15 Reškóná και Reška), *Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου* 37 (2017), σσ. 333-336
14. Το ζήτημα της μουσουλμανικής μαντίλας στους χώρους εργασίας (σχόλιο στις ΔΕΕ 17.3.2017, C-157/15 G4S Secure Solutions [Achbita], και ΔΕΕ 17.3.2017, C-188/15 Βουγναουί και ADDH), *Επιθεώρηση Εργατικού Δικαίου* 76 (2017), σσ. 903-910.
15. Παρεμπίπτων έλεγχος μνημονιακού μέτρου από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (σχόλιο στη ΔΕΕ 20.9.2016, C-8/15 P έως C-10/15 P Ledra Advertising κ.λπ. κ. Επιτροπής και ΕΚΤ), *Θεωρία & Πράξη Διοικητικού Δικαίου* 10 (2017), σσ. 107-111.
16. Η προηγούμενη ποινική καταδίκη ως θεμέλιο της απόφασης για επιβολή περιορισμών στο δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής πολίτη της Ένωσης (σχόλιο στη Διοικητικού Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης 1114/2016), *Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου* 36 (2016), σσ. 499-501.
17. Όροι αποκλεισμού καταδικασθέντος για την τέλεση σοβαρού ποινικού αδικήματος από τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (σχόλιο στη ΔΕΕ 6.10.2015, C-650/13 Delvigne), *Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου* 35 (2015), σσ. 497-500.
18. Όροι απαλλαγής του αερομεταφορέα από την υποχρέωση καταβολής αποζημίωσης εξαιτίας μεγάλης καθυστέρησης της πτήσης (σχόλιο στη ΔΕΕ 17.9.2015, C-257/14 van der Lans), *Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου* 35 (2015), σσ. 352-356.
19. Αντίθετη με το ενωσιακό δίκαιο η επιβολή σε πολίτες τρίτων κρατών, μέλη οικογενειών πολιτών της Ένωσης, υποχρέωσης λήψης άδειας εισόδου (σχόλιο στη ΔΕΕ 18.12.2014, C-202/13 McCarthy κ.λπ.), *Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου* 35 (2015), σσ. 71-75.
20. Η έννοια της ώρας άφιξης στον κανονισμό για τα δικαιώματα επιβατών αεροπορικών μεταφορών (σχόλιο στη ΔΕΕ 4.9.2014, C-452/13 Germanwings), *Αρμενόπουλος* 68 (2014), σσ. 2147-2149.
21. Η έννοια της δημόσιας διοίκησης κατά το άρθρο 45 παρ. 4 ΣΛΕΕ (σχόλιο στη ΔΕΕ 10.9.2014, C-270/13 Χαραλαμπίδης), *Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου* 34 (2014), σσ. 419-421.
22. Η σύμφωνη προς τις διατάξεις οδηγίας ερμηνεία του εθνικού δικαίου για την προστασία των επενδυτών (σχόλιο στην ΑΠ ολομ. 11/2013), *Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου* 19 (2013), σσ. 902-906.
23. Το τελευταίο οχυρό έπεσε: Το γαλλικό Συνταγματικό Συμβούλιο απέστειλε προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (σχόλιο στην Conseil constitutionnel 2013-314P QPC της 4.4.2013), *Το Σύνταγμα* 3-4/2013, σσ. 501-508.

24. Άρνηση επιβίβασης σε πτήση για λόγους υγείας και δικαιώματα του θιγόμενου επιβάτη (σχόλιο στη Μονομελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης 24072/2012), *Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου* 19 (2013), σσ. 487-490.
25. [με την Αγγελική Τζεδάκη] Η απόδειξη ανυπαρξίας κωλύματος τέλεσης γάμου από αιτούντα άσυλο αλλοδαπό (σχόλιο στη Μονομελούς Πρωτοδικείου Κω 390/2013), *Αρμενόπουλος* 67 (2013), σσ. 2320-2325.
26. Για τον κρίσιμο χρόνο προσδιορισμού της αξίας του ακινήτου σε περίπτωση απαλλοτρίωσης (σχόλιο στην Εφετείου Αθηνών 179/2012), *Αρμενόπουλος* 67 (2013), σσ. 1730-1734.
27. Αποζημίωση επιβάτη εξαιτίας μεγάλης καθυστέρησης στην περίπτωση πτήσης με ανταπόκριση (σχόλιο στη ΔΕΕ 26.2.2013, C-11/11 Folkerts), *Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου* 33 (2013), σσ. 83-86.
28. Και πάλι για το αντικείμενο της δίκης καθορισμού της αποζημίωσης σε περίπτωση απαλλοτρίωσης (σχόλιο στην Εφετείου Καλαμάτας 16/2012), *Αρμενόπουλος* 67 (2013), σσ. 539-543.
29. Χορήγηση του καθεστώτος του πρόσφυγα: πότε η προσβολή της θρησκευτικής ελευθερίας συνιστά πράξη δίωξης και ποια συναφή στοιχεία λαμβάνονται υπόψη από τις αρχές (σχόλιο στη ΔΕΕ 5.9.2012, C-71/11 και C-99/11 Υ και Ζ), *Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου* 32 (2012), σσ. 275-278.
30. Πράξεις δεκτικές προσφυγής στο πλαίσιο της διαδικασίας εξέτασης κρατικών ενισχύσεων (σχόλιο στη ΔΕΕ 13.10.2011, C-463/10 Ρ και C-475/10 Ρ, Deutsche Post AG και Γερμανία κ. Επιτροπής), *Αρμενόπουλος* 66 (2012), σσ. 871-875.
31. Τα όρια της διασταλτικής ερμηνείας: η έννοια του δικαστηρίου κράτους-μέλους στο άρθρο 267 ΣΛΕΕ (σχόλιο στη ΔΕΕ 14.6.2011, C-196/09 Miles κ.λπ.), *Αρμενόπουλος* 65 (2011), σσ. 2076-2081.
32. Συμβατή με την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών η απαγόρευση εισόδου αλλοδαπών στα ολλανδικά coffee shops (σχόλιο στη ΔΕΕ 16.12.2010, C-137/09 Josemans), *Ευρωπαϊών Πολιτεία* 5 (2011), σσ. 166-170.
33. Διευκρινίσεις σχετικά με τη δυνατότητα πρόσβασης του κοινού στον φάκελο υπόθεσης εξέτασης κρατικών ενισχύσεων (σχόλιο στη ΔΕΕ 29.6.2010, C-139/07 Ρ Επιτροπή κ. Technische Glaswerke Ilmenau GmbH), *Ευρωπαϊών Πολιτεία* 4 (2010), σσ. 592-595.
34. Αδασμολόγητη εισαγωγή αμυντικού εξοπλισμού και ουσιώδη συμφέροντα ασφαλείας των κρατών-μελών (σχόλιο στη ΔΕΕ 15.12.2009, C-409/05 Επιτροπή κ. Ελλάδος), *Αρμενόπουλος* 64 (2010), σσ. 1273-1277.
35. Αποζημίωση επιβατών και στην περίπτωση μεγάλης καθυστέρησης της πτήσης (σχόλιο στη ΔΕΚ 19.11.2009, C-402/07 και C-432/07 Sturgeon κ.λπ.), *Ευρωπαϊών Πολιτεία* 4 (2010), σσ. 168-172.
36. Παράρτημα κανονισμού μη δημοσιευθέν στην Επίσημη Εφημερίδα και πρόσβαση στα έγγραφα των θεσμικών οργάνων (σχόλιο στη ΔΕΚ 10.3.2009, C-345/06 Heinrich), *Αρμενόπουλος* 63 (2009), σσ. 1468-1472.
37. Η αρχή της καλής πίστης στο δημόσιο διεθνές και στο κοινοτικό δίκαιο (σχόλιο στην ΠΕΚ 17.1.2007, T-231/04 Ελλάδα κ. Επιτροπής), *Αρμενόπουλος* 61 (2007), σσ. 1137-1143.
38. Παρατηρήσεις στην ΑΠ (ολομ.) 11/2004 [ΕΣΔΑ – προστασία της ιδιοκτησίας - αναγκαστικές απαλλοτριώσεις], *Αρμενόπουλος* 58 (2004), σσ. 1196-1199.

39. Παρατηρήσεις στην ΕΔΔΑ 19.9.2002 Αζάς κ.λπ. κ. Ελλάδας [ΕΣΔΑ – προστασία της ιδιοκτησίας - αναγκαστικές απαλλοτριώσεις], *Αρμενόπουλος* 56 (2002), σσ. 1893-1895.
40. Παρατηρήσεις στη ΔΕΚ 31.5.2001, C-122/99 P και C-125/99 P D και Σουηδία κ. Συμβουλίου [απαγόρευση των διακρίσεων - διακρίσεις λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού], *Αρμενόπουλος* 56 (2002), σσ. 144-145.
41. Παρατηρήσεις στην ΕΔΔΑ 1.8.2000 Σαββίδου κ. Ελλάδας [ΕΣΔΑ – προστασία της ιδιοκτησίας - αναγκαστικές απαλλοτριώσεις], *Αρμενόπουλος* 55 (2001), σσ. 881-882.
42. Παρατηρήσεις στην ΕΕΔΑ 28.10.1997 Avis AE κ. Ελλάδας [ΕΣΔΑ – προστασία της ιδιοκτησίας - αναγκαστικές απαλλοτριώσεις], *Αρμενόπουλος* 55 (2001), σσ. 589-591.

IV. Βιβλιοκρισίες

1. Χ. Ταγαράς – Μ. Μενγκ-Παπαντώνη, Η κατ' άρθρο 26.2 ΣΕΕ εσωτερική αγορά, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2021, *Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου* 42 (2022), σσ. 289-290.
2. Π. Στάγκος – Δ. Μανιός (επιμ.), Δικαιώματα των παιδιών: Προστασία παιδιών και εφήβων με έμφαση στα παιδιά σε κίνδυνο, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2021 / Π. Στάγκος – Ε. Χαραμάρα (επιμ.), Έμφυλες ανισότητες και δικαιώματα των γυναικών στη σημερινή Ελλάδα, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2021, *Επιθεώρησης Εργατικού Δικαίου* 80 (2021), σσ. 1378-1380.
3. Α.-Μ. Κώνστα, Φύλο και Συγκριτικό Δίκαιο: Ο νομικός πολιτισμός σε Ελλάδα, Ευρωπαϊκή Ένωση και ΗΠΑ, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2020, *Επιθεώρησης Εργατικού Δικαίου* 79 (2020), σσ. 1487-1488.*
4. Α. Surriot, Το πνεύμα της Φιλαδέλφειας: Η κοινωνική δικαιοσύνη απέναντι στην ολοκληρωτική αγορά, μετ. Ε. Αγγελόπουλου, *Επιθεώρησης Εργατικού Δικαίου*, Αθήνα, 2019, *Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου* 39 (2019), σσ. 591-592.
5. G. Vallindas, Droit européen des concentrations, Bruylant, Bruxelles, 2017, *Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου* 38 (2018), σσ. 155-156.
6. Ι. Κτενίδης, Το νομοθετικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Οι κατηγορίες των πράξεων σε μετάβαση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2017, *Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου* 37 (2017), σσ. 526-528.
7. Ν. Νίκας – Ε. Σαχπεκίδου, Ευρωπαϊκή πολιτική δικονομία: Ερμηνεία κατ' άρθρον του Κανονισμού Βρυξέλλες Ια (1215/2012), Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2016, *Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου* 36 (2016), σσ. 125-126.
8. C. Parageorgiou, Religion law in Greece, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 2015, *Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου* 35 (2015), σσ. 257-258.
9. Β. Καραγεώργου, Η αρχή της διαφάνειας στην ενωσιακή έννομη τάξη: Όψεις μιας αναδυόμενης νομικής αρχής, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2013, *Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου* 34 (2014), σσ. 255-256.

* Η βιβλιοκρισία αυτή δημοσιεύθηκε και στην αγγλική γλώσσα σε *Evrigenis Yearbook of International & European Law* 2 (2020), pp. 173-174.